

Öğrenci Devamsızlığı ve Etkileyen Faktörler

Sevgi KILINÇ¹

1 Elazığ İl MEM, Öğretmen ORCID: 0009-0009-0294-7111

Makale Bilgisi	ÖZET
Gönderim Tarihi: 25.01.2024	<p>Okula devamsızlık, eğitim hakkını sınırlayan sürecin başlamasına ve hatta çocuğun okulu bırakmasına neden olabilir. Zorunlu eğitim çağındaki çocukların okula devamının sağlanması, eğitimdeki tüm paydaşların ortak sorumluluğudur. Okula devam sorununun ortadan kaldırılması için, devamsızlık ve okulu bırakmada sorumlu tüm kişilerin farkındalığının artırılması ve bu paydaşların ortaklaşa çalışarak devamsızlık nedenlerinin ortadan kaldırılması mümkündür.</p> <p>Çocukların güvenli bir okul ortamında bulunmaları, okuldaki başarılarının yanı sıra dışarıdan gelebilecek her türlü tehlikeye karşı korunmalarını sağlar. Öte yandan, okuldan uzak kalmak çocukların gelişimini tüm yönleriyle olumsuz etkilerken aynı zamanda uygun önleme ve müdahale programlarını zamanında karşılamalarını da zorlaştırmaktadır.</p> <p>Okul çağındaki çocukların eğitimlerini tamamlamadan okuldan ayrılmalarını önlemek için önleyici müdahaleler geliştirilmelidir. Bu nedenle çocukları okuldan uzaklaştıran sebeplerin ortadan kaldırılması için detaylı çalışmalara ve işbirliğine ihtiyaç vardır. Bu çalışmada öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve bu nedenleri ortadan kaldırmak için neler yapılabileceği ortaya konulmaya çalışılmıştır.</p> <p>Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, Devamsızlık, Devamsızlık nedenleri</p>
Kabul Tarihi: 15.02.2024	
Yayın Tarihi: 04.04.2024	

Student Absenteeism and Affecting Factors

Article Info	ABSTRACT
Sending date: 25.01.2024	<p>Absenteeism from school may lead to the start of a process that limits the right to education and may even cause the child to drop out of school. Ensuring school attendance of children of compulsory education age is a shared responsibility of all stakeholders in education. In order to eliminate the problem of school attendance, it is possible to raise the awareness of all persons responsible for absenteeism and dropping out of school and to eliminate the reasons for absenteeism by working in cooperation with these stakeholders.</p> <p>Children's presence in a safe school environment ensures their success in school as well as their protection against all kinds of dangers that may come from outside. On the other hand, being away from school negatively affects all aspects of children's development and makes it difficult for them to meet appropriate prevention and intervention programmes in a timely manner.</p> <p>Preventive interventions should be developed to prevent school-age children from leaving school without completing their education. Therefore, detailed studies and co-operation are needed to eliminate the reasons that keep children away from school. In this study, it is tried to reveal the reasons for student absenteeism and what can be done to eliminate these reasons.</p> <p>Keywords: High school students, Absenteeism, Reasons for absenteeism</p>
Acceptance Date: 15.02.2024	
Release Date: 04.04.2024	

GİRİŞ

Okul, eğitim doğrudan bir girişim olmadığından gelişigüzel öğrenmelerin önüne geçmek, farklı kültürel özelliklerin dengelenmesi amacıyla kurulmuş özel bir ortamdır. Kontrollü bir ortam olan okulda, öğrencilerin kazanacağı bilgi, beceri ve tutumlar önceden belirlenir. Bunlar, bu konularda uzman öğretmenler tarafından planlı öğretim etkinlikleriyle öğrencilere öğretilir (Erden, 1998, s.50).

Ortaöğretim düzeyinde, öğrenci başarısını doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen birçok faktör vardır. Dolayısıyla bu yeni yaklaşımlara dayalı yeni yaklaşımlar ve uygulamalar geliştirilmeye çalışılırken, ortaöğretimin kalitesini ve öğrencilerin akademik başarılarını artırmaya yönelik öğretim yaklaşımları, öğrenme stilleri, müfredat ve öğretmen yetiştirme gibi birçok alanda çalışmalar yapılmıştır. Öğrenci katılımı, öğrenci başarısı üzerinde önemli etkisi olan bir değişkendir. Akademik başarı ve okula devam arasındaki ilişki üzerine yapılan araştırmalar, kurs veya mezuniyet notları veya standartlaştırılmış test puanları ile okula veya kursa devam arasındaki ilişkiyi kanıtlamaktadır (Sheldon, 2007).

Bu sonuçlara dayanarak, bazı araştırmacılar, katılım düzeyinin doğrudan bir gösterge olduğu kadar akademik başarının bir belirleyicisi olduğunu öne sürmektedir. Ayrıca, öğrencilerin düşük devam oranları sadece akademik başarıyı değil, aynı zamanda gelecekteki eğitim için yüksek risk faktörlerini de öngörmektedir (Lehr ve diğerleri, 2004). Bu nedenle, devamsızlığın sürekli artması, günümüzde okullarda en önemli sorunlar arasında yer almaktadır (Rood, 1989). Ortaöğretimin idari kayıtlarından elde edilen bu bulgular, bu aşamada devamsızlıkta hızlı bir artış olduğunu ortaya koymaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın devamsızlığa ilişkin paylaştığı veriler, 2019-2020 döneminde 2018-2019'a göre devamsızlıkta hızlı bir artış olduğunu göstermektedir. Genel ortaöğretimde 20 günden fazla devamsızlık yapan öğrencilerin tüm kayıtlı öğrencilere oranı 2018-2019'da % 4,1'den 2009-2010'da % 7,4'e yükselmiştir. Mesleki ve teknik orta öğretime devam oranı % 1,4'ten % 4,1'e yükselmiştir (ERG, 2010; 2011). Ortaöğretimde devamsızlık oranının eğitim sisteminin diğer aşamalarına göre çok daha yüksek olduğu görülmektedir.

Nedenler gibi, devamsızlığın sonuçları da oldukça çeşitlidir ve şunları içerebilir: düşük akademik performans, uzaklaştırma/okuldan atma ve okulu bırakma. Devamsızlığın ciddi yansımaları nedeniyle, eğitim araştırmacıları ve politika yapıcılar, yaygınlığını azaltmayı amaçlayan bir dizi çözüm önermektedir. Bu öneriler şunları içerir: Devamsız öğrenciler ile okul arasında daha sıkı bağlar oluşturmak, müfredatı öğrenciler için daha ilgi çekici hale getirmek ve hatta velileri ve devamsızlıktan dolayı kovuşturmak (Bazemore ve diğ. 2004).

Öğrenci devamsızlığının önüne geçebilmek için öncelikle devamsızlık nedenleri belirlenmelidir. Ancak literatür taraması sonucunda Türkiye'de öğrenci devamsızlığı ile ilgili bazı araştırmaya ulaşılabilmektedir. Okula devamsızlık, hem fiziksel hem psikolojik hem de toplumsal birçok etmenden kaynaklanabilen istenmeyen bir öğrenci davranışıdır (Gökçer (2012:915).Kadı'nın (2000) araştırmasında öğrenci devamsızlığı; okul, aile, kişisel sorunlar,

arkadaş grubu ve çevre, cinsiyet boyutları. Literatürde öğrenci devamsızlığı istenmeyen bir davranış olarak görülmektedir. Bu araştırmada öğrenci devamsızlığını etkileyen nedenler; Kadı (2000), Külahoğlu (2001), Ataman (2001) ve Başar (2001) çalışmalarından yararlanılarak 6 boyutta ele alınmıştır. Bu boyutlar:

- Yönetici kaynaklı sebepler,
- Öğretmen kaynaklı sebepler,
- Aile kaynaklı sebepler,
- Çevreden kaynaklı sebepler,
- Akademik kaynaklı sebepler,
- Bireysel kaynaklı sebepler,

Araştırma Problemi, Amacı ve Önemi

Eğitim, bireylerin yaşamları boyunca kullanacakları kişiliklerinin gelişmesinde önemli rol oynayan, genel yaşamlarında gerekli bilgi, beceri ve donanımları edinmelerine dolaylı veya doğrudan yardımcı olma sürecidir. Okul denilen örgüt, eğitim sisteminin özel ve genel amaçlarının temel ilkeler doğrultusunda kazanıldığı, öğrencilere istenilen yönde bilgi ve davranışların kazandırıldığı örgün eğitim örgütüdür. Okul, öğrencilerin yaşamları boyunca üstlenecekleri rol ve görevlere hazırlanmasını üstlenen temel bir kurumdur. Okula başlama, bireylerin hayatındaki önemli süreçlerden biridir (Oktay, Zembat ve Unutkan, 2007, s.17).

Bireylerin gelişiminde eğitim önemli bir etkidir. Eğitim sekteye uğraması ve duraksaması beraberinde pek çok toplumsal sorunları beraberinde getirmektedir. Bu sorunu çözümünden devlet, eğitim kurumları, veliler ve öğrencilerin birlikte hareket etmelerin gereklidir. Bu sorunun çözümünde önce devamsızlık nedenlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu sorun sebebiyle önce devamsızlık kavramının üzerinde durulmalıdır. Aşağıda devamsızlık sorununun önemine değinilmiştir.

Her gün aynı sınıfta birçok öğrenci okula gelmemektedir. Devamsızlık nedenleri hem okul içinden hem de dışından kaynaklanabilir. Devamsızlık, bir öğrencinin katılmak istemeyebileceği durumlarda motivasyon temelli olabilir; bu devamsızlıklar genellikle gönüllü ve kasıtlı bir karardır. Öğrencilerin yaşam koşulları nedeniyle okulu kaçırmaları gerektiği ve bu nedenle öğrencinin kontrolünün dışında olduğu ve istem dışı bir kararlarda olabilir. Öğrenci devamsızlığı genellikle ilkokulda (1-8. Sınıflar) başlar, ancak devamsızlığın çoğu, gençlerin ortaokuldayken meydana gelir, çünkü burası öğrencilerin hazır olma veya devamsızlık kararında daha fazla özerkliğe sahip oldukları yerdir (Henry, 2007). Öğrencinin okula devam etmesi eğitim hayatındaki başarısını doğrudan etkiler. Fiziksel, psikolojik ve sosyal faktörler akademik başarıyı doğrudan etkiler (Silah, 2003, s.103).

Devamsızlığın farklı nedenleri olabilir. Bu nedenlerle öğrenciler üzerinde farklı etkileri olduğu görülmektedir. Bunlara bakarsak sınıfta motivasyon ve motivasyon eksikliğine, okula yabancılaşmaya, öğrencilerin uyum sorunu yaşamasına neden olur (Altınkurt, 2008).

Eğitimde genel ve özel amaçların gerçekleşmesi, öğrencilerin ders ve etkinliklere aktif katılımına bağlıdır. Eğitim ve öğretim ortamında istenilen amaç ve davranışların tam olarak gerçekleştirilmesi, öğrencilerin aktif olduğu bir ortam ile mümkündür. Öğrencinin derse katılımının esas olduğu okul ortamında eğitim gören öğrencilerin motivasyonu yüksektir. Bu durum öğrenme ve öğretme düzeyini yükseltmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerin derse aktif katılımı konusunda dikkatli olmaları gerekmektedir. Sağlık sorunlarının da sürekli ve kesintili devamsızlıklara neden olduğu görülmektedir. Eğitim-öğretim sürecinin daha aktif hale getirilebilmesi için genel, özel ve uzak hedeflere ulaşılabilmesi için devamsızlık nedenlerinin iyi belirlenmesi ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması ve öğrencilerin okula devamının sağlanması gerekmektedir.

Bu araştırmada lise eğitimi gören öğrencilerin devamsızlığa neden olan etkenleri yine öğrencilerin görüşlerine göre belirlemektir. Öğrenci devamsızlığı, öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir faktördür. Bu olumsuzluğu en aza indirmek için öğrencilerin bu konuya ilişkin görüşlerin sorunun çözümünde önemlidir. Daha çok kamu kaynaklarının kullanıldığı okullarda öğrenci devamsızlıklarının azaltılmasına yönelik tedbirlerin alınması; öğrencinin akademik performansını artırmasının yanı sıra kamu kaynaklarının ekonomik kullanımı açısından da önemlidir. Ayrıca araştırma tasarlanırken literatür taranmış ve Kadı'nın (2000) ilkokullarda devamsızlık nedenlerini belirlemeye yönelik araştırması, Gökyer (2015)'Ortaöğretim Okullarındaki Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğrenci Görüşleri adlı bir araştırma bulunmaktadır. Hoşgörür ve Polat Ortaokul Öğrencilerinin Okul Devamsızlık Nedenleri bu alanda yapılmış başka bir çalışmadır. Ayrıca Özbaş, (2010), Şimşek (2011), Yıldız, (2011).Öztekın, (2013). Bu konuda yapılmış çalışmalardır. Çalışmamızda alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Eğitim

Eğitim, bireyin davranışında arzu edilen değişikliği kendi yaşantısı yoluyla gerçekleştirme sürecidir (Ertürk, 1975, s.12). Bir başka tanıma göre ise "Eğitim, kelimenin tam anlamıyla, çoğu zaman kişinin sosyalleşmesi ve aynı cinsten ve toplumsal faydası bir üyenin hayata hazırlanması olarak değerlendirilir" (Hesapçıoğlu, 1992, s.17). En geniş anlamıyla eğitim; çocuklara, ergenlere ve yetişkinlere verilecek zihinsel ve fiziksel yeteneklerin kazandırılmasıdır. Önceden belirlenmiş amaçlara göre insanların davranışlarında belirli iyileştirmeler sağlamak için kullanılan bir dizi planlı faaliyettir.

Eğitimin Amacı

Günümüz dünyasında bilgi ve teknoloji alanında yaşanan son derece hızlı gelişmeler toplumun hayatını büyük ölçüde değiştirmiştir. Bireyin değişen bu toplumsal yaşama uyum sağlamanın okulun organize bir sistem olarak önemi tartışılmaz bir şekilde artmaktadır. Kontrollü bir ortam olan okulda, öğrencilerin kazanacağı bilgi, beceri ve tutumlar önceden belirlenir. Bunlar, bu konularda uzman öğretmenler tarafından planlı öğretim etkinlikleriyle öğrencilere öğretilir. Konuyla ilgili birçok tanım düşünüldüğünde; eğitimin temel amacı,

kişiyi zihinsel, fiziksel ve sosyal faydalar sağlamak, onu kendisi ve çevresi için faydalı bir birey haline getirmektir. "Eğitimin temel amacı öğrenmektir (Tedimen, 1972,33). Tüm toplumlarda eğitimin amacı, yeni nesillere kültürel bir birikimi aktarmak, gençlerin davranışlarını yetişkin yaşam biçimi doğrultusunda şekillendirmek ve onları gelecekteki toplumsal rollerine yönlendirmektir (Eroğlu, 2001). Burada amaç, bireyin hem kişisel, hem sosyal hem de ekonomik olarak yaşamdaki yerini tesis etmektir. Doğru ve sistemli bir eğitim, kişinin hayattaki yerini alabilmesi için yetenek ve ilgilerini belirler ve uygulamalarını bu doğrultuda yapar. (Esin, 2007, s. 71):

1.2. Okul Devamsızlığı

Okula devamsızlık, Milli Eğitimin genel hedeflerine ulaşamaması sağlayacağı gibi, toplumun kültürel, sosyal ve eğitsel açıdan da geri kalmasına neden olabilir. En önemlisi iyi bir sınıf ortamında öğretmen ve öğrenci bir arada olmasıdır (Özyürek, 1980, s.162).

Ardışık Mazeretsiz Devamsızlık: Mazeretsiz olarak iki gün üst üste gelmeme durumuna verilen isimdir. Yaygın nedenlerden, mevsimlik tarım işçiliğinden, okul reddinden veya resen kayıttan kaynaklanabilir (Özbaş 2010:156).

Genel Sebepler Nedeniyle Ardışık Mazeretsiz Devamsızlık: Ardışık iki gün mazeretsiz devamsızlık, devamsızlığın nedeni okul reddi, mevsimlik tarım işçiliği veya resen kayıt olmadıkça, Genel Sebeplerle Ardışık Mazeretsiz Devamsızlık olarak adlandırılır (Kablan, 2009).

Mevsimlik Göçmenlik ve Geçici Tarım İşçiliği Nedeniyle Devamsızlık: Ardışık iki gün mazeretsiz devamsızlık nedeni mevsimlik çalışma ise bu duruma Mevsimlik Göçmenlik ve Geçici Tarım İşçiliği Nedeniyle Mazeretsiz Devamsızlık denir(Özbaş 2010:156).

Okul Korkusu Nedeniyle Devamsızlık: Arka arkaya iki gün mazeretsiz devamsızlığın nedeni çocuğun yaşadığı okul korkusuna Okul Korkusuna Bağlı Devamsızlık denir. Okul korkusu, çocuğun çeşitli kaygılar nedeniyle okula gitmeyi reddetmesi veya bu konuda isteksiz görünmesi durumudur(Boyacı ve Öz, 2018:69).

Resen Kayıtlı Devamsızlık: Okula kayıtlı olan çocuğun mazeretsiz olarak iki gün üst üste okula gelmemesine Resen Kayıtlı Devamsızlık denir (Boyacı ve Öz, 2018:69).

Aralıklı Mazeretsiz Devamsızlık: Son on beş (15) eğitim gününde üç gün kesintili mazeretsiz devamsızlık, Aralıklı Mazeretsiz Devamsızlık olarak adlandırılır(Altınkurt, 2008).

Gündüz Devamsızlık: Son on beş (15) eğitim gününde iki yarım günlük mazeretsiz devamsızlık, Gün İçi Devamsızlık olarak adlandırılır. Gündüz Devamsızlık; geç kalma, derse devamsızlık, dersten veya okuldan erken ayrılma şeklinde olabilir (Altınkurt, 2008).

Geç kalma: Çocuğun haftada en az iki kez 1. ve 2. sınıflara düzenli veya düzensiz olarak katılması "Geç" olarak kabul edilir (Altınkurt, 2008).

Devamsızlık: Aşağıdaki durumlar "Dersten Devamsızlık" olarak değerlendirilir.

• Çocuk, yirmi (20) eğitim günü içinde herhangi bir derse katılmazsa, o dersin haftalık ders saati kadar,

- Hafta içi belirli derslere mazeretsiz katılmamak (Örneğin sadece matematik derslerine katılmamak),
- Hafta içi belirli ders saatlerinde mazeretsiz olarak derslere katılmaması (Örneğin 3. ve 4. derslere katılmaması) (Altinkurt, 2008).

Sınıftan veya Okuldan Erken Ayrılma: Haftada en az iki kez bir dersten erken çıkmak veya son ders saatlerine (Derse katılmamak “Dersten veya Okuldan Erken Ayrılma” olarak değerlendirilir (Boyacı ve Öz, 2018:69).

Engelli Devamsızlık: Kaza, ölüm, doğal afet, yangın, gözüaltı, tutuklanma ve kısa veya uzun süreli tedavi gerektiren hastalık gibi nedenlerle engelli olduğunu belgeleyerek okula gidemeyen çocukların okula devam ederken devamsızlıklarını ifade eder (Boyacı ve Öz, 2018:69). Maskeli Engelli Devamsızlık; Çocuğun devamsızlık sebebini yanlış belgelemesi veya beyan etmesi durumudur (ADEY s.8-9).

1.3. Devamsızlık Nedenleri

Öğrencilerin okula devamsızlık sorununu çözebilmek için öncelikle devamsızlık nedenlerinin ortaya çıkarılması gerekmektedir (Altinkurt, 2008, s.130). Devamsızlık, temel eğitim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin okula ara ara gelmeme veya sürekli gelmeme durumunu ifade eder. Devamsızlık durumunun fazla olmaması öğrencinin okula severek ve isteyerek geldiği, öğrencilerin okula devam etme durumu okul idaresinin ve öğretmenlerin bu konuyu önemsedikleri yorumunu ortaya çıkarır (Küçüksüleymanoğlu, 1997, s.15). Devamsızlık durumu iki türdür:

Aralıklı devamsızlık: Öğrencilerin, devam ettikleri eğitim-öğretim kurumlarına arada bir gelmeme durumlarını ifade eder.

Sürekli devamsızlık: Öğrencinin kayıtlı olduğu eğitim öğretim kurumuna sürekli olarak devamsızlık durumunu ifade eder.

Öğrencilerin aralıklı devamsızlığın nedenlerine baktığımız zaman bu devamsızlık çeşidinin bazı sebeplerden kaynaklandığı görülmektedir. Bu sebepleri şu şekilde belirtebiliriz:

Öğrencilerin okula devamsızlık sebeplerinden birisi evinin okula uzak olması; öğrencilerin okula devamsızlık sebeplerinden birisi de sağlık problemleri ve ilk ve son haftalarda okulda ders işlenmiyor anlayışının olması; öğrencinin psikolojik durumu, öğrencilerin başarılı olma hissi yaşayamamaları, aile içi problemlerin sebep olduğu psikolojik faktörler, okuldaki sosyal faaliyetlerin azlığı, ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin öğrencilerinin bir işte çalıştırılmaları, öğrencilerin lazım ders materyallerine sahip olamayışı da öğrencilerin devamsızlık yapmalarına sebep olabilmektedir. Öğrencilerin öğretmenleri ve okulu sevmeme, vaktinde uyumayan öğrencilerin vaktinde uyanamaması gibi sebeplerde okula devamsızlık yapmalarına neden olabilmektedir (Boyacı ve Öz, 2018:69). Ayaş (2007) araştırmasında, okullarda yaşanan şiddet ve baskılardan dolayı öğrencinin okula isteksiz bir şekilde devam etmesine ya da okula gitmeyi reddetmesine neden olmaktadır (Ayaş, 2007,

s.18). Aralıklı devamsızlığın farklı sebepleri olduğu gibi sürekli devamsızlığın da birçok sebepleri bulunmaktadır. Sürekli devamsızlık sebeplerine baktığımız zaman genel olarak kırsal kesimlerde meydana gelen erken yaşta kız çocuklarının evlendirilmesi, ailelerin maddi durumlarının iyi olmaması, öğrencilerin evlerinin okula uzak olması, kırsal kesimdeki çocukların çobanlık yapması, hasat mevsiminde tarla işlerinde çalıştırılması, gibi sebeplerden kaynaklanabilmektedir (İra, Çetin ve Doğan, 2019). Bazı öğrencilerin öğrenim görme isteğinin olmayışı ve okula karşı isteksiz olması, velilerin taşınmalı eğitime, pansiyonlu eğitime olumlu bakmaması, gibi sebeplerden dolayı da öğrencilerin okula devam etmeleri gerekirken okula devam etmedikleri görülmektedir (Kablan, 2009:132).

Yöneticilerden kaynaklanan nedenler: Okuldaki yöneticilerin öğrenci üzerinde doğrudan etkisi olmasa da dolaylı etkisi vardır (Balcı, 2002, s. 128). Okulda örgüt iklimini oluşturan disiplin politikaları, sosyal ve sportif faaliyetlerin düzenlenmesi, giriş-çıkış ve teneffüs saatlerinin belirlenmesi gibi birçok yönetsel faaliyet öğrenci devamsızlığını etkileyen faktörler oluşturabilmektedir. Okul yönetiminin demokratik bir hoşgörü düzeyine ulaşması, öğrenciyi katı koşullarla sınırlamak yerine esnek bir sistem oluşturması, bu düzenin belirlenmesinde öğrencilerin görüşlerini alması, okul hedeflerine zarar vermeden istek ve beklentilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olması sayılabilir. Okul yönetiminden kaynaklanan devamsızlık nedenlerini azaltabilecek faaliyetler arasında yer almaktadır (Başar, 2008). 2001, s.127). Okul yöneticilerinin klasik yönetim anlayışından uzaklaşmaması ve okulu sıkıcı hale getirmesi de öğrencilerin okula yabancılaşmasına ve okulu sevmesine engel teşkil edebilir. Okul yönetimlerinin riskten uzak durmak için okulda yapılacak bazı sosyal etkinliklere karşı çıkması ya da mesafeli yaklaşması öğrencilerin daha sosyal birer birey olmaları, okulu sevmeleri ve okula devam etmelerini sağlamalarında da sorunlara yol açabilmektedir (Özdemir, 2010).

Öğretmenlerden kaynaklanan nedenler: Öğretmenlerin sınıf içindeki olumlu tutum ve davranışları öğrencilerin okul bağlılığını olumlu yönde etkilerken; öğretmenin sınıf içindeki otoriter tutumu, öğrencilerle iletişiminin yetersizliği, yeteneklerinin üzerinde performans beklentisi gibi etkenler devamsızlık gibi istenmeyen davranışlara neden olabilmektedir (Ataman, 2001, s.171). Öğretmenlerin bazı öğrenciler üzerinde değersizlik duygusu yaratması öğrencinin okula bağlılığını olumsuz etkilemektedir. Her durumda, öğretmen öğrenciye önemli olduğunu hissettirmelidir. Öğretmenlerin öğrencilere yönelik bazı olumsuz tutumları öğrenciler arasında adaletsizlik duygusu yaratırken, öğrencilerin devamsızlıklarına da neden olmaktadır (Akça, 2006). Öğrencinin yanlış cevap vermesi durumunda öğretmenin tutumu çok önemlidir. Bazen yanlış cevaba karşı öğretmenin sinik tutumu öğrenci üzerinde olumsuz etki yaratsa da devamsızlık sorununa neden olabilir. Öğretmenlerin öğrencilerle iyi iletişim kuramamaları öğrencilerin devamsızlığının önemli nedenlerinden biridir (Akça, 2006). Öğretmenlerin öğrencilere yönelik ön yargıları ve

öğrencinin sorununu anlamaya yönelik mesafeli tavırları öğrencinin okuldan uzaklaşmasına, devamsızlığına ve devamsızlığın artmasına neden olabilir (Boyacı ve Öz 2018).

Aileden kaynaklanan nedenler: Öğrencinin aile ortamı, davranışının ana kaynağıdır. Anne babanın yetiştirme biçimleri, eğitim düzeyleri, boşanmaları gibi birçok faktör öğrenci davranışlarını etkiler. Ailenin çocuğun davranışlarını aşırı derecede kontrol etmeye çalışması ya da aşırı ilgisiz davranması öğrencilerin devamsızlığına neden olabilir. Ailelerin ekonomik sıkıntıları da öğrencilerde devamsızlığa neden olmaktadır. Ailenin çocuğun davranışlarını aşırı derecede kontrol etmeye çalışması ya da aşırı ilgisiz davranması da öğrencilerin devamsızlık yapmalarına neden olabilmektedir (Gökkyer, 2012, s. 915). Bazı ailelerin eğitime yönelik olumsuz bakış açısı nedeniyle öğrenci devamsızlık sorunları ortaya çıkmaktadır. Bazı ailelerin özellikle kız çocuklarının okula gitmesine olumsuz bakışları da kız çocuklarında devamsızlık sorununu daha çok ön plana çıkarmaktadır. Devamsızlık sorunlarından biri de bazı ailelerin çocukları geçim kaynağı olarak görmeleri ve erken yaşta okula göndermek yerine çalışıp para kazanmalarını istemeleridir. Parçalanmış aileler bir takım sorunları beraberinde getirmekle birlikte çocukların anne babalar arasında gidip gelmesine, kalıcı ikamet değişikliğine ve öğrencinin devamsızlığına neden olmaktadır. Bazı öğrencilerin erken yaşta evlendirilmeleri öğrencilerin okula devamsızlık ve okulu bırakmalarına da neden olmaktadır (Pehlivan, 2006).

Çevreden kaynaklanan nedenler: Öğrencinin çevresindeki çeşitli arkadaş grupları öğrenci davranışları üzerinde etkilidir. Grup dinamiklerinin de etkisiyle öğrenciler bir gruba girmek ya da bir grupta kalmak için devamsızlık da yapabilmektedir (Kağıtçıbaşı, 1998; Arkonaç, 2001; Güney, 2000). Ayrıca öğrencinin evinin okula uzaklığı gibi fiziksel nedenler de devamsızlık nedeni olabilir. Çevrede kötü alışkanlıklara sahip kişiler öğrenciler üzerinde olumsuz etki yaparak öğrencinin okula devamsızlık yapmasına neden olabilir. Ailede veya çevrede okula gitmeyen öğrenciler öğrenciye olumsuz örnek olabileceği gibi, öğrencinin okulda çatı ustası olmasına da neden olabilir. İnternet kafe, kahvehane gibi ortamlarda olumsuz örnek teşkil edebilecek yerlerde öğrenci okula gidemeyebilir, buralarda vakit geçirerek vakit geçirebilir ve olumsuz bir ortam oluşmasına neden olabilir (Silah, 2003:110).

Akademik kaygıdan kaynaklanan nedenler: Öğrencilerin okul hayatındaki akademik başarısızlık duygusu onların devamsızlık yapmasına neden olabilir. Öğrenci ben yapamam, ben yapamam gibi ön yargılarla hareket edebilir ve okul hayatında olumsuz bir izlenim edinip tedavi edilemez hale gelebilir. Öğrencinin arkadaşları arasında akademik olarak başarısız görülmesi ve öğrenciyle alay edilmesi, tembel ya da farklı sıfatlarla adlandırılması da bu öğrenciler için olumsuzluk yaratarak öğrencinin devamsız kalmasına neden olabilir (Taş, ve ark., 2013:1552).

Bireysel nedenler: Öğrenciler; okul dışında çalışmak zorunda kalma, psikolojik rahatsızlıklar, yeteri kadar motive olmadığı için okulu sevmeme, gelecek kaygısı gibi birçok bireysel neden devamsızlığa neden olabilmektedir (Kadı, 2000:87-88). Öğrencide oluşan

başaramam, yapamam duygusu öğrencinin eğitim kurumlarına karşı önyargı oluşturmaya ve devamsızlık yapmasına neden olabilir. Öğrencide özgüven eksikliği okuldaki en ufak bir olumsuzlukta bile onun savunmaya geçmesine ve okula devamsız kalmasına neden olabilir (Yıldız ve Şanlı Kula, 2012:22).

Coğrafi Nedenler ve İklim Koşulları: Türkiye coğrafi olarak dağlık ve engebeli araziler başta olmak üzere bazı bölgelere sahiptir. Bu coğrafi yapı ve karasal iklim nedeniyle ulaşım sorunu yaşanabilmekte ve öğrencilerin devamsızlık yapmasına neden olabilmektedir (Kadı, 2000:87-88).

Devamsızlıkların Etkileri: Devamsızlığın farklı nedenleri olabilir. Bu nedenlerle öğrenciler üzerinde farklı etkileri olduğu görülmektedir. Bunlara bakarsak sınıfta motivasyon ve motivasyon eksikliğine, okula yabancılaşmaya, öğrencilerin uyum sorunu yaşamasına neden olur (Altınkurt, 2008). Okula devamsızlık, Milli Eğitimin genel hedeflerine ulaşamaması sağlayacağı gibi, toplumun kültürel, sosyal ve eğitsel açıdan da geri kalmasına neden olabilir.

1.4. Devamsızlıkları Önleme Yolları

En önemlisi iyi bir sınıf ortamında öğretmen ve öğrenci bir arada olmasıdır (Özyürek, 1980, s.162). İletişim ortamının oluşturulabilmesi için öğrencilerin yüz yüze olmaları gerektiği düşünülmektedir. Okul-çevre işbirliği, devamsızlık oranının düşürülmesinde çok önemli olup, öğrencilerin ders saatlerinde bu tür eğlence mekanlarına girmesinin engellenmesi, öğrencilerle daha dikkatli ve özenli hareket edilmesi, oyun salonları ve okul çevresindeki internet kafeler ile iş birliği yapılarak okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi önerilmektedir (Pehlivan, 2006, s.6).

Pehlivan (2006) devamsız öğrenci varsa öğrencinin okula devamını sağlamak için öğrenciyle ilgili herkesle işbirliği yapılması gerektiğini belirtmiştir. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar belirlenerek Rehberlik ve Araştırma Merkezine yönlendirilmelidir. Öğrenciler, kendileri için bir hedef belirleme isteklerini göstermeleri konusunda desteklenmelidir. Eğitim kurumlarında sosyal ve kültürel etkinlikler hazırlanmalı, özellikle devam sorunu yaşayan öğrenciler bu etkinliklere katılmalıdır. Sınıf ortamı, tüm öğrencilerin aktif olabileceği çağdaş bir şekilde düzenlenmelidir. Öğrencilere başarı duygusunun ne kadar özel olduğunu hissettirilmelidir. Dersler öğrenci merkezli bir anlayışla işlenmelidir. Sınıfta uyulması gereken kuralların belirlenmesinde öğrencilerin görüş ve tutumları dikkate alınmalıdır.

Öğrenciler okul içinde olduğu kadar okul dışında da gözlemlenmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır. Öğrenci yokken öğrenci ile konuşulmalı ve devamsızlığın nedeni öğrenci ile tartışılmalı ve yapıcı çalışmalar yapılmalıdır. Ensari (2006) araştırmasında ekonomik nedenlerle devamsızlığı en aza indirmek için kamu kaynaklarının daha fazla kullanılmasına yönelik girişimlerde bulunulması gerektiğini belirtmiştir. Bu ailelerin sosyal yardım-dayanışma fonlarından yararlanmaları için çaba gösterilmelidir(Ensari, 2006, s. 147).

Sınıf ortamında istenmeyen bir davranış ortaya çıkarsa öncelikle sorunun kaynağı araştırılmalıdır. Gerekirse okul rehberlik servisinden yardım alınmalıdır. Sınıflar temiz hava, yeterli ısı ve görsel konfora sahip olmalıdır. Bu konu eğitim kurumlarında her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. Eğitim kurumları, toplumların geleceği olan çocuklar ve gençler tarafından yoğun bir şekilde kullanılmakta ve uzun süre bu yapı içinde koşullarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu yaş grubundaki yetişkinlere göre binadaki olumsuz koşullara karşı daha hassastırlar ve daha fazla etkilenirler. Bu durum öğrenme isteğinin azalması ve sağlık sorunlarının ortaya çıkması ve dolayısıyla okula devamsızlık olarak ortaya çıkmaktadır (Esin, 2007, s.71).

Öğrencinin derse olan ilgisini artırmak için seviyesine uygun yöntem ve teknikler kullanılarak okul hayatı monotonluktan kurtarılmalıdır. Öğrencilerin belgeli izinlerinde sevk, izin ve rapor gibi aşırı tepki gösterilmemeli, izinsiz okula gitmeyen öğrencilerin durumu zamanında okula bildirilmeli ve veliler bilgilendirilmelidir (Ensar 2006).

İletişim ortamının oluşturulabilmesi için öğrencilerin yüz yüze olmaları gerektiği düşünülmektedir. Okul-çevre işbirliği, devamsızlık oranının düşürülmesinde çok önemli olup, öğrencilerin ders saatlerinde bu tür eğlence mekanlarına girmesinin engellenmesi, öğrencilerle daha dikkatli ve özenli hareket edilmesi, oyun salonları ve okul çevresindeki internet kafeler ile iş birliği yapılarak okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi önerilmektedir (Pehlivan, 2006, s.6).

YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni, 2022-2023 yılı Bahar Döneminde Elazığ ilinde milli eğitim müdürlüğüne bağlı bir devlet okulu olarak alınmıştır. Bu okulda devam eden lise eğitim kademesinde eğitim alan 15 öğrenciye ulaşılarak araştırmaya dahil edilmiştir. Bu araştırmada Veri toplama aracı olarak MEB tarafından hazırlanan Öğrenci Devamsızlığı envanteri kullanılmıştır. Verilerin Analizi Bu araştırmada kullanılan ölçme araçları ile elde edilen verilerin analizi, SPSS 24 programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde ankette bulunan maddelerin bağlı bulunduğu boyutlara ait veriler hesaplanarak yüzde ve Frekans olarak hesaplanmıştır. Yorum ve değerlendirmeler yapılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular aşağıdaki verilmiştir. Araştırmaya katılan lise öğrencilerin 8(%53.1)'i Kız, 7(%46.7)'si Erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin 5 (%33.3) i 10.sınıf,5 (%33.3)'i 11.sınıf,5 (%33.3)'i 12.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Öğrencilerin devamsızlık ortalamasına göre 10. Sınıf öğrencilerin devamsızlık ortalaması 6.8 gün,11. Sınıf devamsızlık ortalaması 7.5 gün, 12. Sınıf devamsızlık ortalaması 15,7 gün, tüm öğrencilerinin devamsızlık ortalaması 10 gün olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

		Sayı	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	8	53,3
	Erkek	7	46,7
	Toplam	15	100,0
Sınıf	10.	5	33,3
	11.	5	33,3
	12.	5	33,3
	Toplam	15	100,0
Devamsızlık	10.	6.8 gün	
	11.	7.5 gün	
	12.	15.7 gün	
	Toplam	10.0 gün	

Okul Yönetim Kaynaklı Nedenlerin İlişkin Bilgiler

Öğrenci devamsızlığında Okul Yönetim Kaynaklı Nedenlerin Tablo 4.1. verilmiştir.

Tablo 2. Okul ve yönetim kaynaklı nedenlerin dağılımı

Madde ve Boyutlar	N	%
Okul ve yönetim		
1. İhtiyaç duyduğumda okul idaresi izin vermediği için	1	6,0
2. Zor dersler aynı günde olduğunda	3	18,0
3. Geç kaldığımda okul yöneticileriyle karşılaşmak istemediğim için	2	12,0
4. Okulun ilk ya da son haftalarında ders yapılmadığı için	4	26,0
5. Yanıt Yok	5	33,0
Toplam	15	100,00

Tablo 2’de Devamsızlık nedenleri maddeleri Frekansı verilmiştir. Bu tabloya göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerinden **Okul ve yönetim boyutunda** “Okulun ilk ya da son haftalarında ders yapılmadığı için” okula gitmeme maddesi (%26,0) ile; “Zor dersler aynı günde olduğunda” okula gitmeme maddesi (%18,0) ile; “Geç kaldığımda okul yöneticileriyle karşılaşmak istemediğim için” okula gitmeme maddesi (%12,0) ortalaması ile en fazla katılım madde olarak kabul görülmüştür. Ayrıca bu soruya cevapsız bırakan yani sebepsiz okula gitmeyen öğrencilerin %33,3 oluşturmaktadır.

Öğretmen Kaynaklı Nedenlerin İlişkin Bilgiler

Öğrenci devamsızlığında öğretmen kaynaklı nedenlerin Tablo 3. verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen kaynaklı nedenlerin dağılımı

Öğretmen	N	%
1. Öğretmenler aşırı disiplinli davrandığı için	1	6,0
2. Bazı dersler çok sıkıcı geçtiği için	2	12,0
3. Öğretmenler, benden derslerde yapabileceklerimden daha fazlasını yapmamı bekledikleri için	1	6,0
4. Öğretmenlerim bana yakınlık göstermediği için	1	6,0
5. Diğer öğrenciler dersin işlenmesine engel olduğu için	5	33,0
6. Yanıt Yok	5	33,00
Toplam	15	100,00

Öğretmen boyutunda; “Diğer öğrenciler dersin işlenmesine engel olduğu için” okula gitmeme maddesi (%33,3) ile; “ Bazı dersler çok sıkıcı geçtiği için” ; “Öğretmenler, benden derslerde yapabileceklerimden daha fazlasını yapmamı bekledikleri için” ; “Öğretmenlerim bana yakınlık göstermediği için” maddelerinden dolayı devamsızlık yapan öğrencilerin %6’sını oluşturmaktadır. Ayrıca bu soruya cevapsız bırakan yani sebepsiz okula gitmeyen öğrencilerin %33,3’ü oluşturmaktadır.

Aile kaynaklı Nedenlere İlişkin Bilgiler

Öğrenci devamsızlığında aile kaynaklı nedenlerin dağılımı Tablo 4.verilmiştir.

Tablo 4. Aile kaynaklı nedenlerin dağılımı

Aile	n	%
1. Ailem, okula gidip gitmememi umursamadığı için	4	24,0
2. Ders araç gerecim olmadığında	2	12,0
3. Bazı günler harçlığım olmadığı için	1	6,0
4. Bazı günler kıyafetlerim bakımsız (kirli, ütüsüz) olduğunda	1	6,0
5. Aileme yardımcı olmam gereken günlerde	4	24,0
6. Aile içinde sorunlarımız olduğu zamanlarda	2	12,0
7. Bir yakınım vefat ettiğinde	1	6,0
Toplam	15	

Aile boyutunda: “Ailem, okula gidip gitmememi umursamadığı için” okula gitmeme maddesi (%24,0); “Aileme yardımcı olmam gereken günlerde” okula gitmeme maddesi (%24,0) ile en fazla katılım madde olarak kabul görülmüştür. Ayrıca “Ders araç gerecim olmadığında”; “Aile içinde sorunlarımız olduğu zamanlarda” maddelerine (%12) ile katılım göstermişleridir. “Bazı günler harçlığım olmadığı için” ; “Bazı günler kıyafetlerim bakımsız (kirli, ütüsüz) olduğunda” ve “Bir yakınım vefat ettiğinde” okula gitmeme maddesi (%6,0) ile en düşük katılım gösterilmiştir

Çevre kaynaklı Nedenlere İlişkin Bilgiler

Öğrenci devamsızlığında çevre kaynaklı nedenlerin dağılımı Tablo 5.verilmiştir.

Tablo 5. Çevre kaynaklı nedenlerin dağılımı

Cevre	N	%
1. Havanın soğuk ya da yağışlı olduğu günlerde	2	12,00
2. Özel kurs ve etütlere daha fazla zaman ayırdığım için	10	70,00
3.Yanıt Yok	3	18,00
Toplam	15	100,0

Çevre boyutunda: “Özel kurs ve etütlere daha fazla zaman ayırdığım için” okula gitmeme maddesi (%70,0) ile en fazla katılım madde olarak kabul görülmüştür. “Havanın soğuk ya da yağışlı olduğu günlerde” okula gitmeme maddesi (%12);Yanıt vermeyen öğrencilerin oranı %18’dir.

Akademik kaygı kaynaklı nedenlere ilişkin Bilgiler

Öğrenci devamsızlığında çevre kaynaklı nedenlerin dağılımı Tablo 6.’da verilmiştir.

Tablo 6. Akademik kaygı kaynaklı nedenlerin dağılımı

Akademik nedenler	N	%
1. Ertesi günün sınavlarına çalışmak için	6	36,00
2. Ödevlerimi yapmadığım günlerde	3	18,00
3. Başarısız olduğum derslere katılmak istemediğim için	2	12,00
4 Yanıt Yok	4	24,00
Toplam	15	100,00

Akademik kaygı boyutu: “Ertesi günün sınavlarına çalışmak için” okula gitmeme maddesi (%36,0)ile en fazla katılım madde olarak kabul görülmüştür. “Ödevlerimi yapmadığım günlerde” okula gitmeme maddesi (%18,0); “Başarısız olduğum derslere katılmak istemediğim için” okula gitmeme maddesi (%12,00) ile katılım göstermiştir. Yanıt vermeyen öğrencilerin oranı %24’dir.

Kişisel kaynaklı nedenlere ilişkin Bilgiler

Öğrenci devamsızlığında kişisel kaynaklı nedenlerin dağılımı Tablo 4.6.verilmiştir.

Tablo 7.Kişisel kaynaklı nedenlerin dağılımı

Kişisel nedenler	N	%
1. Okulumu sevmediğim için	2	12,00
2. Hasta olduğum zaman	5	30,00
3. Sabahları zamanında uyanamadığımda	2	12,00
4. Bazı günler moralim bozuk olduğu için	1	6,00
5. Okuldan kaçmak eğlenceli geldiği için	1	6,00
6. Yanıt yok	4	24,00
Toplam	15	

Kişisel kaynaklı nedenler boyutu: “Hasta olduğum zaman” okula gitmeme maddesi (%36,0) ile en fazla katılım madde olarak kabul görülmüştür. “Okulumu sevmediğim için” ve “Sabahları zamanında uyanamadığımda” okula gitmeme maddesi (%12,0)’dir“ Bazı günler moralim bozuk olduğu için” ve “Okuldan kaçmak eğlenceli geldiği için” okula gitmeme

maddesi (%6,00) ile katılım en az katılım gösterilmiştir. Yanıt vermeyen öğrencilerin oranı %24'dir.

Arkadaş Kaynaklı Nedenlere İlişkin Bilgiler

Öğrenci devamsızlığında kişisel kaynaklı nedenlerin dağılımı Tablo 8.verilmiştir.

Tablo 8. *Arkadaş çevresi kaynağı kaynaklı nedenlerin dağılımı*

<i>Arkadaş çevresi</i>	N	x
1. Okul saatinde, okul dışından arkadaşlarımla görüşmek için	3	18,00
2. Arkadaşlarımla okuldan kaçma kararı aldığımızda	3	18,00
3. Okulda arkadaşlarım tarafından dışlandığım için	1	6,00
4. Okuldaki öğrenciler fiziksel veya duygusal olarak bana zarar verdiği için	2	12,00
6.Okulda arkadaşlarımla anlaşamadığım için	1	6,00
7. Yanıt Yok	5	30,00
Toplam	5	

Arkadaş çevresi boyutunda: “Okul saatinde, okul dışından arkadaşlarımla görüşmek için” ve “Arkadaşlarımla okuldan kaçma kararı aldığımızda” okula gitmeme maddesi (%18,00) ile en yüksek katılım gösterilmiştir. “Okuldaki öğrenciler fiziksel veya duygusal olarak bana zarar verdiği için” maddesine %12 oranında katılım göstermişlerdir. Ayrıca “ Okulda arkadaşlarım tarafından dışlandığım için” ve “Okulda arkadaşlarımla anlaşamadığım için” . Maddelerine %6,0 oranında katılım göstermişleridir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Devamsızlık nedenleri maddeleri ve boyutlarının ortalaması verilmiştir. Bu tabloya göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerinden **Okul ve yönetim boyutunda** Okulda fırsat verilmediği “Okul fiziksel ve çevresel sorunlar eksiklikler” Okulun ilk ve son haftalarında ders yapılmadığı” gibi okula gitmeme maddesi ile en fazla katılım madde olarak kabul görülmüştür.

Öğretmen boyutunda; Öğrenciler sınıf ortamında kaynaklı nedenlerden dolayı devamsızlık öne çıkmıştır “öğrenciler dersin işlenmesine engel olması, Bazı dersler çok sıkıcı geçtiği için” “Öğretmenler, öğrenciler arasında ayrımcılık yaptığı için” gibi nedenler öğrenciler tarafında devamsızlık nedeni olarak görülmüştür.

Aile boyutunda: Öğrencilerin aile boyutu yönelik nedenleri genellikle ailesel sağlık nedeni olarak görülmüştür. **Başkaca** “Bir yakınım vefat ettiğinde” “Aileme yardımcı olmam gereken günlerde”; “Evde misafir olduğu zaman” gibi nedenler öğrencilerin devamsızlık nedeni olarak belirlenmiştir.

Çevre boyutunda: Bu boyutta okulun çevresel faktörlerin kötü olması devamsızlık nedeni olarak belirtilmiştir. Okulu uzak, çevresel tehlikeler, okulun bulunduğu konum özellikle kız öğrencileri devamsızlık nedeni olarak belirtmişlerdir. Bir başka belirgin neden ise “okula uzak olması”; “Havanın soğuk ya da yağışlı olduğu günlerde”; “Özel kurs ve etütlere daha fazla zaman ayırdığım için” gibi nedenler belirlenmiştir.

Akademik kaygı boyutu: Bu boyutta öğrencilerin sınavda başarıyla olamama kaygısı taşıdıkları ön plana çıkmıştır. Öğrencilerin “Ödevlerimi yapmadığım günlerde”; “Başarısız olduğum derslere katılmak istemediğim için”; “Bir üst öğretim kurumunun sınavlarına hazırlanmamda okul dersleri yetersiz” gibi nedenler okula gitmeme nedeni olarak belirtilmiştir.

Arkadaş çevresi boyutunda: bu nedenler arasında arkadaş ilişkileri önemli rol oynamaktadır. Birlikte iyi zaman geçiren arkadaş gruplarından birini ve bir kaçını okula gitmemesi diğer grup üyelerini de okulu gitme motivasyonunu düşürdüğü belirlenmiştir. Aynı zaman akranlarla tartışılan ve kavga edilen günlerden sonra okula gitme eğilimlerinin azaldığı belirlenmiştir.

Devamsızlık nedenleri arasında en önemli boyut Akademik kaygı boyutu, Kişisel nedenler boyutu ve Öğretmen boyutu maddelerinden kaynaklandığı görülmüştür. Öğrencilerin okula gitmeme nedenleri incelendiğinde en önemli nedenler sırasıyla;

- Bazı günler moralim bozuk olduğu için
- Zorlandığın dersler olduğu için
- Arkadaşlarımla tartıştımda
- Ailem ve öğrencinin sağlık sorunları yaşadığı günler
- Ödevlerimi yapmadığım günlerde
- Aileme yardımcı olmam gereken günlerde
- Evde misafir olduğu zaman

- Bazı dersler çok sıkıcı geçtiği için
- Diğer öğrenciler dersin işlenmesine engel olduğu için
- Aileme yardımcı olmam gereken günlerde devamsızlık yaptıklarını belirtmişlerdir.

Altinkurt'ta (2008) yaptığı çalışmada lise öğrencileri üzerinde kullanılması, okul bağlılığının olumsuz ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Lise öğrencilerinin okula bağlılığının ailenin kontrolünden daha fazla devamlılık üzerinde etkisinin olduğu düşünülmektedir. Düzenli eğitimin, okul bağlılığının bir göstergesi olduğu kabul edilmektedir (Taylı, 2008).

Öğrencinin okula bağlılığı ile okuldaki öğrenci başarısı ile okula devam ve devam durumu arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Akar-Vural, ve ark., 2013). Benzer şekilde bu çalışmada da lise öğrencilerinin okula bağlılığı arttıkça devamsızlık oranının azaldığı görülmektedir.

Altinkurt'ta (2008) yaptığı çalışmada okula bağlılık, öğretmene bağlılık, arkadaşlara bağlılık ve okula bağlılık olmak üzere üç yapıdan oluşmaktadır. Bunlar arasında modeldeki standartlaştırılmış yapısal katsayılara göre en güçlü yordayıcı öğretmen adanmışlığıdır. Bu belirleyiciyi, sırasıyla, okula ve arkadaşlara bağlılık izlemektedir. Araştırmalar, okul bağlılığının öğretmen-öğrenci ilişkisiyle başladığını göstermektedir (Marvul, 2012).

Öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının yeterince tanınmaması, öğrencilerin kendilerini yetersiz ve yıldırıcı (Clark, 2008) veya derslerde ve öğretim yöntemlerinde sıkıcı hissetmelerine (Eastman vd., 2007) neden olur. Araştırmanın ilginç bir bulgusu, lise öğrencilerinin okul çevresine ilişkin algılarının devamsızlığa etkisidir. Okul bağlılığı düşünüldüğünde, okul bağlılığının öğrenci devamlılığı üzerindeki olumsuz etkilerini pekiştirmektedir. Diğer bir deyişle, öğretmen-öğrenci ilişkileri, öğrenci-öğrenci iletişimi, okul yönetimi ve öğrenci etkinlikleri gibi öğrenci algısını oluşturan okul değişkenlerinin doğrudan etkisi devamsızlığı artırırken, artan okul bağlılığının dolaylı etkileri devamsızlıkla oranlarıdır. Bu noktada, okul değişkenlerinin tek başına devamsızlığı azaltmak için yeterli olmadığı sonucuna varılabilir. Okula bağlılık ile birlikte var olduklarında okul üyeleri olarak değer görerek, saygı duyulacak inançlara ve okul toplumuna aidiyet duygusuna sahip olduklarında devamsızlığı azaltabilirler (Savi, 2011).

Öğrencilerin okul ortamı değerlendirmesi, okul bağlılığı düzeyindeki farkı güçlü bir şekilde açıklamaktadır. Hamm ve Faircloth (2005) tarafından belirtildiği gibi, yöneticilerin, öğretmenlerin ve akranların kabulü gibi okul temelli olumlu ilişkiler, öğrencilerin okula bağlılığını destekleyen önemli bir deneyim kaynağıdır. Bu bağlamda öğretmen-öğrenci ilişkisi, öğrenci-öğrenci iletişimi, okul yönetimi ve okul faaliyetlerine katılımın öğrencinin okul bağlılığını önemli ölçüde etkilediği sonucuna varılabilir. Altinkurt'ta (2008) yaptığı çalışmada, lise öğrencilerinin ebeveynlerinin kontrolünün devamsızlık üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Araştırmalar (Corville-Smith vd., 1998; Rumberg ve Larson, 1998;

Marvul, 2012) ayrıca okula dikkatin devamsızlık sorunlarını çözmek için yeterli olmadığını ortaya koymaktadır; aile ve arkadaşlar da önemlidir. Bunun etkisi, ebeveynlerin çocukları izleyerek, okul içinde ve dışında günlük aktiviteleri hakkında iletişim kurmak ve bilgi toplamak için çaba sarf ederek okuldaki başarıyı motive etmek için destekleyici bir ortam yaratması olabilir. Öte yandan, ailenin tutumu devamsızlığın önünde büyük bir engel olabilir.

ÖNERİLER

Bu çalışmada, öğrencilerin devamsızlığı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Öğrencilerinin okul ve yönetim boyutu, öğretmen boyutu, aile boyutu ve çevre boyutu üzerinde olumsuz ve anlamlı bir etkisinin olduğunu ortaya koymuştur.

Okula Devam Etmeyi Sağlamak İçin Öneriler

- Öğrenci devamsızlığının nedenlerinden biri de sağlık sorunlarıdır. Bu sorunun aşılabilmesi için aile ve sağlık merkezleri ile diyalog başlatılmalıdır.
- Öğrencide başarısızlık hissi varsa, dersleri somutlaştırarak öğrencinin anlayabileceği şekilde özgüven duygusunun aşılması gerekir.
- Rehberlik hizmetleri, öğrencinin başarılı olması için planlı ve programlı çalışma konusunda farkındalık yaratmalıdır.
- Öğrenci devamsızlığının nedenlerinden biri de öğrencinin kişisel sorunlarıdır. Bu konuda öğrenciler rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine yönlendirilmelidir.
- Öğrenci, devamsızlıkla ilgili olarak öğretmene sorun bildiriyorsa öğretmenle iletişime geçilebilir, bu öğrenci için bir mazeret olmaktan öte bir şey değilse bu mazeretten kurtulmak için gerekli görüşmeler yapılabilir.
- Öğrencilerin okulu sevmeleri ve okula bağlılıkları için okullarda kültürel, sosyal ve sportif etkinliklerin sayısı artırılmalı ve özellikle sorunlu çocukların bu etkinliklere katılımı teşvik edilmelidir.
- Aile ziyaretlerini artırmak ve ailelere öğrencilerinin değerli olduğunu hissettirmek için okul yönetimleri ve öğretmenler birlikte hareket etmelidir.

KAYNAKÇA

- Akça, V. (2006) "Fen Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Bilişsel, Duyuşsal ve Psiko-Motor Davranışlarına Devam-Devamsızlığın Etkisi" Kars Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi,
- Altınkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 129-142.
- Ayaş, T. (2007) "Okullarda Yaygın Sorun Şiddet ve Zorbalık" *İlköğretmen Dergisi* 14. 114-119
- Boyacı, A., Öz, Y. (2018). Ortaöğretimde Okul Terki ve Sosyal Sermaye: Nitel Bir Araştırma. *Journal of Economy Culture and Society*, (58),67-89.
- Claus, E., Hammer, M. (2001) "Anne, Ben Okula Gitmek İstemiyorum." (Çev; Gürün İ).Rota Yayıncılık.
- Demirtaş, H., Güneş, H. (2003)"Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü" Anı Yayıncılık.
- Ensari, H. (2006)" Yönetim ve Kalite" Morpa Yayınları.
- Ertürk, S. (1972) Eğitimde Program Geliştirme, Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Esin, T. (2007) "Eğitim Ortamlarında Konfor Koşullarının Sağlanması ve Yalıtımı" <http://www.egitirim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/21-30/sayi-29-cesitleme-ocak-2011/830-ogrenci-devamsizliginin-nedenleri>
- Gökkyer, N. (2012) Ortaöğretim Okullarındaki Devamsızlık Nedenlerine İlişkin Öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (3), 915.
- Hesapçıoğlu, M. (1984). Türkiye'de İnsangücü ve Eğitim Planlaması, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 127.
- Hoşgörür V., Polat M., (2015) Ortaokul Öğrencilerinin Okula Devamsızlık Nedenleri (Söke İlçesi Örneği) *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi* 2(1):25-42
- İra, N., Çetin, T.G. ve Doğan, M. (2019). Örgütsel Etkililik ve Okul Terki. *Turkish Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling* (TIJSEG)
- Kablan, Z. (2009). Öğretmen adaylarının derse devamının öğrenme başarısına etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,25 (1), 129-142.
- Kadı, Z. (2000). Adana İli Merkezindeki İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sürekli Devamsızlık Nedenleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçükşuleymanoğlu, R. (2007) " İlköğretim Örgütlerinde Stratejik Planlama Süreci: Bir Örnek Olay İncelemesi" *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi* 2(1).
- MEB (2011). İlköğretim Okulları İçin Aşamalı Devamsızlık Yönetimi (ADEY).
- Oktay, A. (2007) " Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim" *İlköğretmen Dergisi* s.6.
- Özbaş, M. (2010). İlköğretim okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri. *Eğitim ve Bilim*, 35, (156), 32-44.

- Özdemir S. (2010). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okulu Terk Etme Nedenleri ve Çözüm Önerileri Proje No: 107K453 Gazi Üniversitesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Web Sitesinden Erişildi: <http://gef-egitimbilimleriegitimyonetimi.gazi.edu.tr/posts/download?id=31921>
- Öztekin, Ö. (2013). "Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin incelenmesi" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Özyürek, L. (1980) " Derse Devamın Öğrenci Başarısına Etkisi" *Eğitim Araştırmaları Dergisi* 10,135-141
- Pehlivan, Z. (2006). Resmi genel liselerde öğrenci devamsızlığı ve buna dönük okul yönetimi politikaları (Ankara İli Örneği),Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Silah, M. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Çeşitli Nedenler Arasından Süreksiz Durumluk Kaygısının Yeri ve Önemi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 10: 102-115.
- Sümer, N. (2005) "Araştırma Teknikleri" Morpa Yayıncılık.
- Şanlı, Ö. (2015). "Okula Devamsızlık Yapan Öğrencilerin Devamsızlık Sebeplerinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (55) , 161-177.
- Şimşek, H. (2011). Lise öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1, (2), 27-47.
- Taş, A., Selvitopu, A., Bora, V., Demirkaya, Y. (2013). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okul Terk Nedenleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1551-1566.
- Yıldız, M. & Şanlı Kula, K. (2012). Öğretmenlerin öğrenci devamsızlıkları hakkındaki görüşleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32 (2), 19-28.
- Yıldız, M. (2011). "İlköğretim okulu öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin araştırılması" (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.